

Fald i organisationsgraden igen

Samlet set er organisationsgraden for lønmodtagere per 1. januar 2014 faldet med 0,4 procentpoint på et år – på trods af en mindre arbejdsstyrke. Medlemstabet findes hovedsagligt i LO forbundene, men også i FTF. Hos de ideologisk alternative stiger medlemstallet derimod, men primært pga. fremgang hos JOB Tryghed. AC oplever også fremgang – selv når man fratrækker Ingeniørforeningen, som er kommet tilbage til AC.

ANALYSE

Christian Lyhne Ibsen, Jesper Due og Jørgen Steen Madsen

13. maj 2014

Det samlede medlemstal i de faglige organisationer i Danmark faldt fra 1. januar 2013 til 1. januar 2014. Som det fremgår af tabel 1 er medlemstabet dog moderat, da der er kommet ca. 16.000 færre medlemmer i løbet af et år. På trods af stigende arbejdsstyrke, er der et lille fald i organisationsgraden inden for det sidste år fra 69,6 procent af arbejdsstyrken (ekskl. selvstændige) til 69,2 procent. Da vi nu har to år med ny opgørelsesmetode for fagforeningsmedlemmer, antydes det dermed, at der har været et moderat medlemsfald indenfor det seneste år – og det på trods af, at arbejdsstyrken blev mindre.

LO's medlemsforbund oplever det største medlemstab på lidt over 27.000 medlemmer. Dermed får vi et billede af en fortsat tendens med færre medlemmer i LO's medlemsforbund fra tidligere år, men det ser dog også ud til, at faldet er mindre end forrige år, hvor det har været på godt 40.000 og 45.000 i henholdsvis 2012 og 2011. Det er særligt 3F og HK, der står for medlemstilbagegang – disse to forbund har henholdsvis 15.000 og 6.000 færre medlemmer i forhold til sidste år. Omvendt har Socialpædagogisk Landsforbund haft fremgang på 3.000 medlemmer.

I 2012-2013 steg LO's samlede medlemstal, men årsagen til dette var sandsynligvist en ny opgørelsesmetode i LO, hvor man tæller medlemmer med ar-

bejdsmarkedstilknytning i stedet for kontingentbetalende medlemmer. Dette understreger, at man skal være varsom med at tolke forandringer over tid.

Ser man på de andre grupperinger, har der i løbet af året igen været fremgang til AC-organisationerne, Lederne og de ideologisk alternative organisationer. Derimod har FTF-organisationerne haft tilbagegang. Det er bemærkelsesværdigt, at FTF-organisationer mister medlemmer, men det skal understreges, at faldet er beskedent på godt 2.500 medlemmer. Det er ligesom sidste år særligt de store forbund som Danmarks Lærerforening, BUPL og Finansforbundet, der mister medlemmer.

Table 1: Medlemstallene 1985-2014

Hovedorganisationer på lønmodtagersiden 1985-2014 (antal i 1000'er - organisationsgrad i procent)							
	1985	1995	2000	2005	2010	2013	2014
LO ¹	1.119	1.208	1.167	1.142	955	895	867
FTF	309	332	350	361	358	349	346
AC	74	132	150	163	137*	146	203
LH	24	75	80	76	83	94	97
Ideologiske alternative ²	13	53	68	94	173	229	236
Uden for hovedorganisation ³	161	62	55	57	98*	108	54
I alt	1.700	1.862	1.870	1.893	1.804	1.819	1.803
I alt (ekskl. alternative)	1.687	1.809	1.802	1.799	1.631	1.591	1.567
Lønmodtagere og ledige ⁴	2.434	2.547	2.614	2.640	2.676	2.614	2.605
Organisationsgrad	69,8 %	73,1 %	71,5 %	71,7 %	67,4 %	69,6 %	69,2 %
Eksklusiv alternative	69,3 %	71,0 %	68,9 %	68,1 %	60,9 %	60,9 %	60,2 %

¹ Vedr. LO kan Statistisk Årbogs tal ikke anvendes, da der i modsætning til de øvrige organisationer er tale om bruttotal og ikke netttotal. Siden 2002 offentliggjorde LO selv årligt det samlede medlemstal og herunder både bruttotallet (aktive og passive medlemmer, dvs. inkl. pensionister o. lign.) og netttotallet (kontingentbetalende medlemmer). Tallene i tabellen fra 2005 og frem er derfor fra LO's egne opgørelser. For de tidligere år er netttotallet fastsat skønsmæssigt, idet der er regnet med, at 80 pct. af det officielle medlemstal er kontingentbetalende medlemmer. Det svarer nogenlunde til forskellen mellem brutto- og netttotal i LO's egne opgørelser fra de senere år. Siden 2013 har LO valgt ny opgørelsesmetode, hvor der indberegnes medlemmer med arbejdsmarkedstilknytning i stedet for kontingentbetalende. Dette kan forklare stigningen for LO's medlemsforbund.

² Her er medregnet organisationerne fra Det faglige Hus (dvs. Funktionærkartellet/ Teknikersammenslutningen, Fagforeningen Danmark og 2B – Bedst og Billigst) samt Kristelig Fagforening, men ikke Business Danmark (tidl. Danske Sælgere og Danmarks Aktive Handelsrejsende), der er en branchespecifik organisation, og ikke som eksempelvis De Kristelige kan siges at deltage i en ideologisk kamp mod den traditionelle fagforeningsbevægelse – selv om de måske nok i HK vil se dem som "gule". Siden 2012 er FRIE Funktionærer og JOB Tryghed indregnet i de ideologisk alternative.

³ Der er i gruppen "Uden for hovedorganisationerne" enkelte dobbelttællinger i Statistisk Årbog, hvor organisationer både er rubriceret her og under en af hovedorganisationerne. Da det er inden for 'bagatelgrænsen' har vi valgt her at se bort fra disse dobbelttællinger. Vores samlede tal er derfor især for 1995 og 2000 en anelse større end det reelle antal organiserede. I 2009 og 2010 er der kun en enkelt dobbelttælling af Brancheorganisationen Trafik & Jernbane, der er del af HK.

⁴ Bemærk, at vi for 2011 og fremover bruger AKU, 4. kvartal 2010 tallene for lønmodtagere og ledige. Dette er gjort for at synkronisere medlemsopgørelserne og tallet for arbejdsstyrken.

Kilder: Statistisk Årbog, Arbejdskraftundersøgelserne (AKU), 1.kvartal indtil 2011 derefter 4. kvartal året forinden (2014 = 4. kvartal 2013), Danmarks Statistik, tal fra LO og Krifa samt egne beregninger. Medlemstallene er pr. 1. januar de udvalgte år.

* AC's tilbagegang og fremgang for 'Uden for hovedorganisation' siden 2009 er alene et resultat af, at Ingeniørforeningen i Danmark og Landinspektørforeningen per 1. januar 2009 forlod akademikerorganisationernes sammenslutning.

I modsætning til FTF kan vi konstatere, at AC-organisationer overordnet har klaret sig godt over det seneste år – særligt DJØF har haft betydelig medlemsfremgang, hvorimod Magisterforeningen har mistet medlemmer. Det store hop i AC's medlemmer skyldes tilgangen af Ingeniørforeningen i Danmark, der med lidt over 54,000 medlemmer fylder godt i AC. Tilsvarende er gruppen 'Uden for hovedorganisationerne' faldet, idet ingeniørerne ikke længere skal findes her. Men selv uden ingeniørerne er der stigning hos AC, hvilket selvfølgelig også skal tilskrives den strukturelle udvikling på arbejdsmarkedet.

Som nævnt har de ideologisk alternative også fremgang igen i år. Særligt Job Tryghed, der har figureret i statistikken siden 2012 oplever massiv fremgang. Organisationen har fået godt 8.000 flere medlemmer i løbet af 2013 – næsten en identisk vækst fra 2012. Både Krifa, Funktionærkartellet/ Teknikersammenslutningen oplever dog tilbagegang på ca. 700 medlemmer, hvorimod 2B – Bedst og Billigst har vundet 900 medlemmer. Samlet går de ideologisk alternative frem med godt 7.600 medlemmer.

Fordelingen mellem hovedorganisationerne

Den langsigtede tendens fra 1985 til 2014 er markant. LO-forbundene er gået fra at dække to tredjedele af de organiserede lønmodtagere til kun at dække lidt under halvdelen. Samtidig er det først og fremmest AC – og kun i begrænset udstrækning FTF – der er gået frem og har opnået en lidt større andel. Den øvrige del af det, der kan betegnes som den etablerede fagbevægelse, har således kun i en vis udstrækning kunnet kompensere LO-organisationernes tab.

Det er i høj grad de ideologisk alternative organisationer, der har vundet frem. Deres andel er vokset fra 1 til 13,1 procent fra 1985 til 2014. Selv om de stadig kun repræsenterer lidt over hver tiende fagforeningsmedlem, er de vokset fra at være et marginalt element til at udgøre en reel trussel mod den etablerede fagbevægelse i almindelighed og LO-forbundene i særdeleshed. Spørgsmålet er altså, hvorvidt medlemsudviklingen hos de alternative fortsætter ufortrødent, eller om disse organisationer om nogen år vil have udtømt deres markedspotentiale. Det er i den henseende interessant, at det udelukkende er JOB Tryghed, som står for eksplosiv vækst. Hvis det viser sig, at de ideologisk alternative blot appellerer til et bestemt segment af arbejdsmarkedet, kan man forestille sig, at de alternative vil kapre medlemmer fra hinanden fremfor medlemmer i LO's medlemsforbund. Dette må tiden dog vise.

Vi har tidligere anført, at faldet i organisering er et særligt problem for overenskomstsyste-
met, idet de overenskomstbærende organisationer oplever den største nedgang. Måler man organisationsgraden uden de ideologisk alternative,

er tallet det seneste år faldet lidt til 60,2 pct. i forhold til højdepunktet på over 70 pct. i 1995. Hvis de overenskomtbærende organisationers fastholdelse af en høj organisationsgrad kan ses som en forudsætning for opretholdelsen af den danske model med parternes selvregulering af løn og arbejdsvilkår, kan den fortsatte tendens til faldende medlemstal vurderes som en langsigtet trussel mod aftalesystemet.

Tablet 2: Fordelingen på hovedorganisationer 1985-2013

Fagforeningsmedlemmer 1985-2013 fordelt på hovedorganisationer (antal i 1000'er og i procent af alle fagforeningsmedlemmer)							
	1985	1995	2000	2005	2010	2013	2014
LO	1.119	1.208	1.167	1.142	955	895	867
Andel af organiserede	65,8 %	64,9 %	62,4 %	60,3 %	52,9 %	49,2 %	48,1 %
FTF	309	332	350	361	358	349	346
Andel af organiserede	18,2 %	17,8 %	18,7 %	19,1 %	19,8 %	19,2 %	19,2 %
AC	74	132	150	163	137	146	203
Andel af organiserede	4,4 %	7,1 %	8,0 %	8,6 %	7,6 %	8,0 %	11,3 %
LH	24	75	80	76	83	94	97
Andel af organiserede	1,4 %	4,0 %	4,3 %	4,0 %	4,6 %	5,2 %	5,4 %
Ideologiske alternative	13	53	68	94	173	229	236
Andel af organiserede	0,8 %	2,8 %	3,6 %	5,0 %	9,6 %	12,6 %	13,1 %
Uden for hovedorg.	161	62	55	57	98	108	54
Andel af organiserede	9,5 %	3,3 %	2,9 %	3,0 %	5,4 %	5,9 %	3,0 %
I alt	1.700	1.862	1.870	1.893	1.804	1.819	1.803
I alt (ekskl. alternative)	1.687	1.809	1.802	1.799	1.631	1.591	1.567
Andel af organiserede	99,2 %	97,2 %	96,4 %	95,0 %	90,4 %	87,5 %	86,9 %

Kilder: Samme som i Tabel 1

Vedrørende de ideologisk alternative

I vores første opgørelse – dvs. 1985 – er det kun Kristelig Fagforening og Kristelig Funktionær-Organisation, der er med i grupperingen 'ideologiske alternative'. I 1990 er der i alt 4 ideologiske alternative organisationer: Funktionærkartellet, Tekniker Sammenslutningen, Kristelig Fagforening og Kristelig Funktionær-Organisation. I 1995 er det de samme organisationer, men her er de første to slået sammen til Funktionærkartellet/ Teknikersammenslutningen (de blev siden grundlaget for Det Faglige Hus i Esbjerg). I 2000 er der også sket en fusion i den kristelige familie, så der nu kun er to "gule" sammenslutninger med: Funktionærkartellet/ Teknikersammenslutningen og Kristelig Fagforening. I 2005 er Fagforeningen Danmark (som en del af det Det Faglige Hus i Esbjerg) kommet med i tabellens opgørelse af forbund uden for hovedorganisationerne. Så her har vi ud over denne nye organisation i statistikken stadig Funktionærkartellet/ Teknikersammenslutningen og Kristelig Fagforening indregnet.

I 2010 er en ny fagforening under Det Faglige Hus, nærmere bestemt 2B – Bedst og Billigst, også kommet med i den officielle statistik. 2B har som nævnt oplevet en pæn medlemsfremgang i 2010-2011 på over 1.000 medlemmer. Siden 2012 er den gamle Sammenslutningen af Firmafunktionærer, der nu hedder Frie Funktionærer, med i opgørelsen med ca. 16.000 medlemmer. I sin tid var SFF med under FTF, mens denne organisation kæmpede med HK om funktionærmedlemmer i den private sektor. Men i sammenhæng med normaliseringen af forbindelserne med FTF og LO røg SFF ud af 'det gode selskab', og denne organisation må derfor siges at tilhøre den ideologisk alternative gruppe. Ifølge organisationens hjemmeside er FRIE Funktionærer en fagforening, som siden 1951 år har kæmpet for organisationsfrihed i Danmark og har egen tværfaglig a-kasse.

Siden 2012 er JOB Tryghed – som er tilknyttet ASE – kommet med i opgørelsen. Denne organisation har oplevet en eksplosiv vækst til ca. 27.000 i 2014. De Esbjerg-baserede alternative faglige organisationer, Fagforeningen Danmark og Funktionærkartellet/Teknikersammenslutningen har i øvrigt fælles a-kasse, der hedder Det Faglige Hus – A-kasse (tidligere Danske Lønmodtageres A-kasse).

Der henvises til Danmarks Statistik for detaljerede oplysninger om antal medlemmer efter medlemsorganisationer, køn og år:

<http://www.statistikbanken.dk/LONMED>

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen er professorer og Christian Lyhne Ibsen adjunkt ved forskningscenteret FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

FAOS

13.05.2014